

# Gramatika

Táto časť predkladá gramatiku obsiahnutú v knihe Španielčina – maturitná príprava ako celok, nepredstavuje však kompletnú gramatiku. Odkazujeme teda študentov tiež na Pracovný zošit.

## Strana

- 1 Podstatné mená a determinátory
- 2 Prídavné mená
- 3 Príslovky
- 4 Stupňovanie
- 5 Predložky a spojky
- 6 Zámená
- 7 Opytovacie slová a zvolanie
- 8 Zápory
- 9 Slovesá: oznamovací spôsob
- 10 Slovesá: konjunktív
- 11 Rozkazovací spôsob
- 12 Zvratné slovesá
- 13 Trpný rod
- 14 Ser a estar
- 15 Niektoré slovesá často používané v 3 osobe
- 16 Neosobné slovesá
- 17 Časové výrazy
- 18 Slovesá: rôzna
- 19 Číslovky
- 20 Prípony
- 21 Prízvuky
- 22 Tabuľky sloviac

## 1 Podstatné mená a determinátory

Podstatné mená sú slová, ktoré označujú osoby, zvieratá, miesta, predmety a pojmy.

### 1.1 Rod: mužský a ženský

Všetky podstatné mená v španielčine sú buď rodu mužského, alebo ženského. Koncovky podstatných mien často naznačujú ich rod, ale nie je tomu tak vždy. Aj medzi úplne bežnými slovami nájdete rad výnimiek.

Koncovky muž. rodu	Výnimky
-o	<i>la radio, la mano, la modelo, la foto</i>
-e	<i>la calle, la madre</i>
-i	<i>la bici</i>
-u	<i>la tribu</i>
-or	<i>la flor</i>

Podstatné mená mužského rodu sú aj:

- slová končiace na prízvučnú samohlásku, *napr. el café*
- rieky, moria, jazerá, hory a ovocné stromy
- autá, farby, dni v týždni, smerovky, kompas

Koncovky žen. rodu	Výnimky
-a	<i>el poeta, el futbolista, el planeta, el día, el problema, el clima, el tema</i>
-ión	<i>el avión, el camión</i>
-ad/-tad/-tud	–
-z	<i>el pez, el lápiz</i>
-is	<i>el análisis, el énfasis</i>
-ie	<i>el pie</i>
-umbre	–
-nza	–
-cia	–

Podstatné mená ženského rodu sú aj:

- písmená abecedy, ostrovy a cesty
- krajiny a mestá, aj keď sú tu výnimky ako *(el) Perú* a *(el) Canadá*
- podstatné mená označujúce povolania alebo národnosti majú obvykle mužský i ženský tvar:  
*el actor/la actriz*  
*el profesor/la profesora*  
*el abogado/la abogada*
- niekedy existuje len jeden tvar používaný pre mužský aj ženský rod:  
*el/la cantante el/la periodista el/la artista*
- niektoré podst. mená označujúce zvieratá majú iba jeden rod, bez ohľadu na pohlavie:  
*la serpiente, el pez, la abeja*



- niektoré podst. mená majú dva rody, čo im dáva odlišné významy:

<b>el corte</b> – strih vlasov alebo obleku	<b>la corte</b> – kráľovský dvor
<b>el capital</b> – peniaze	<b>la capital</b> – hlavné mesto
<b>el frente</b> – predná strana	<b>la frente</b> – čelo
<b>el guía</b> – sprievodca	<b>la guía</b> – sprievodca (kniha), sprievodkyňa
<b>el orden</b> – poradie	<b>la orden</b> – rozkaz
<b>el policía</b> – policajt	<b>la policía</b> – policajná zložka
<b>el pendiente</b> – náušnice	<b>la pendiente</b> – svah

- názvy spoločností, združení alebo medzinárodných orgánov prijímajú rod podľa danej skupiny, nech je súčasťou názvu alebo je zrejmé z kontextu:

*la ONU – la Organización de las Naciones Unidas*  
*la UE – la Unión Europea*  
*la Renfe – la Red Nacional de Ferrocarriles Españoles*  
*el Real Madrid – el (equipo de fútbol) de Real Madrid*  
*el Corte Inglés – el (almacén) Corte Inglés*

## 1.2 Jednotné a množné číslo

Jednotné číslo označuje jediný exemplár niečoho, množné číslo sa vzťahuje k viacej než jednému exempláru. Pre vytvorenie množného čísla:

Pridajte *-s* k podst. menám končiacim na samohlásku alebo prízvučné *á* alebo *é*:

<i>el libro</i> (kniha)	→	<i>los libros</i>
<i>la regla</i> (pravítko)	→	<i>las reglas</i>
<i>el café</i> (kaviareň)	→	<i>los cafés</i>

Pridajte *-es* k podst. menám končiacim na spoluhlásky alebo prízvučné *í*:

<i>el hotel</i>	→	<i>los hoteles</i>
<i>el profesor</i>	→	<i>los profesores</i>
<i>el magrebí</i>	→	<i>los magrebíes</i>

Okrem slov končiacich na *-s*, ktoré sa v množnom čísle nemenia:

<i>el lunes</i>	→	<i>los lunes</i>
<i>la crisis</i>	→	<i>las crisis</i>

Niektoré slová v množnom čísle pridávajú alebo strácajú prízvuk:

<i>el joven</i>	→	<i>los jóvenes</i>
<i>el jardín</i>	→	<i>los jardines</i>
<i>la estación</i>	→	<i>las estaciones</i>

Slová končiace na *-z* menia túto koncovku na *c* a pridávajú *es*:

<i>el lápiz</i>	→	<i>los lápices</i>
<i>la voz</i>	→	<i>las voces</i>

- Niektoré slová používajú tvar množného čísla mužského rodu, avšak vzťahujú sa k obojmu rodom:

*los reyes* – kráľ a kráľovná  
*los hermanos* – súrodenci  
*los padres* – rodičia

- Priezviská sa v množnom čísle nemenia:

*los Ramírez, los Alonso*

- Niektoré podst. mená sa používajú iba v mn. čísle:

*las gafas* – okuliare  
*los deberes* – domáca úloha  
*las vacaciones* – prázdniny

## 1.3 Determinátory: určité a neurčité členy

Determinátory sa používajú s podstatnými menami a nejakým spôsobom ich vymedzujú alebo určujú. Môžu vám povedať, či je podst. meno rodu mužského (m.) alebo ženského (f.), jednotného (sing.) alebo množného (pl.) čísla.

Najbežnejšími determinátormi sú určité a neurčité členy.

	jednotné číslo		množné číslo	
	m.	f.	m.	f.
určitý člen	el	la	los	las
neurčitý člen	un	una	unos	unas

Poznámka: Slovo, ktoré začína prízvuchným *a* alebo *ha* prijíma člen *el/un*, pretože to zjednodušuje jeho výslovnosť, avšak pokiaľ je ženského rodu, musí mať prídavné meno tiež tvar rodu ženského:

*El agua está fría.* *Tengo mucha hambre.*

Toto neplatí, pokiaľ stojí prídavné meno pred podstatným menom: *la fría agua*.

- Pokiaľ stojí *a* alebo *de* pred členom *el*, poja sa do jediného slova:

<i>a + el</i>	→	<i>al</i>
<i>de + el</i>	→	<i>del</i>

- Určitý člen použite, pokiaľ hovoríte o častiach tela a oblečení, jazykoch (ale nie po *hablar, estudiar* alebo *saber*), horách, moriach a riekach, o určitých krajinách a mestách a v oficiálnych tituloch osôb.

*Tengo la nariz larga.*

*Me duele la cabeza.*

*Me pongo el uniforme para ir al colegio pero en casa*

*llevo los vaqueros y una camiseta.*

*El español es fácil.*

*Estudio francés desde hace dos años.*

*He visitado la India y la Ciudad de Guatemala.*

*el Rey don Juan Carlos I, la Reina doña Sofía*

# Gramatika

- Určitý člen použite pred *señor/señora*, keď o niekom hovoríte, ale nie keď hovoríte k niekomu.

*Lo siento, el señor Ruíz no está.* ale  
*Buenos días, señor Ruíz.*

- Určitý člen použite, keď odkazujete na všeobecnú skupinu, ale nie keď odkazujete na časť skupiny, a k prekladu „v“ s dňami v týždni.

*Las sardinas son muy nutritivas y las ostras también.*  
*Siempre comemos sardinas los viernes al mediodía.*

- Neurčitý člen sa nepoužíva, keď odkazujete na niečie povolanie, náboženstvo, národnosť alebo postavenie:

*Soy profesora.*  
*María es española.*  
*Quiere ser astronauta.*  
*Su padre es senador.*  
*Juan es católico.*

okrem prípadov kde je prídavné meno:

*Es una buena profesora.*  
*Es un francés muy educado.*

– vravíte, že niečo nemáte:

*No tengo hermanos. No tenemos dinero.*

– podstatné meno odkazuje na obecnú skupinu:

*Siempre comemos espaguetis con tomates.*

– *otro, tal, medio, qué, tal* alebo *mil* používajú pred podstatným menom:

*No hubo otro remedio.*  
*Nunca quise hacer tal cosa.*

## 1.4 Člen stredného rodu

Používa sa s prídavným menom na vytvorenie abstraktného podstatného mena.

*Lo bueno es que ...* Dobré (na tom) je ...  
*No sé lo que quieres decir con esto.* Nevieľ, čo tím myslíš.

## 1.5 Ukazovacie prídavné mená a zámenná

Ukazovacie prídavné mená sa používajú pre zdôraznenie objektu alebo osoby. Vždy sa umiestňujú pred podstatné meno.

jednotné číslo		množné číslo		veci alebo osoby
rod mužský	rod ženský	rod mužský	rod ženský	
este	esta	estos	estas	tento/ táto/tío: veci alebo osoby v blízkosti hovorca (aquí)
ese	esa	esos	esas	ten/tá/tí: v blízkosti osoby, ku ktorej hovoríme (allí)
aquel aquella		aquellos aquellas		tamtén/ tamtá/ tamtí: vzdalenejší (ahí)

*Me gusta esta camisa pero no me gusta esa camiseta ni aquella chaqueta.* Páči sa mi táto košľa, ale nepáči sa mi to tričko alebo to sako tamto.

Ukazovacie zámenná preberajú akcent a zhodujú sa s podstatným menom, ktoré nahrádzujú. Nikdy pred nimi nie je určitý alebo neurčitý člen.

éste	ésta	éstos	éestas	niečo v blízkosti hovorca
ése	ésa	ésos	éestas	niečo v blízkosti osoby, ku ktorej hovoríme
aquél	aquella	aquéllos	aquéllas	niečo vzdalenejšieho od oboch

*Hablando de camisas, ésta es mucho más bonita que ésa.*

*Tal vez, pero prefiero el color de aquélla.*

Poznámka: Tvary *esto* a *eso* sa vzťahujú k obecným myšlienkam alebo neznámym veciam.

*¿Qué es esto? ¡Eso es! ¿Eso es todo?*

## 1.6 Privlastňovacie prídavné mená a zámená

Privlastňovacie prídavné mená ukazujú, komu alebo čomu niečo patrí. Umiestňujú sa pred podstatné meno a preberajú miesto určitého alebo neurčitého člena. Ako všetky prídavné mená sa zhodujú s podstatným menom ktoré popisujú.

jednotné číslo		množné číslo		
muž. rod	ženský rod	muž. rod	ženský rod	
mi	mi	mis	mis	môj
tu	tu	tus	tus	tvoj
su	su	sus	sus	jeho/ jej/ Váš (vykanie v jedn. č.)
nuestro	nuestra	nuestros	nuestras	náš
vuestro	vuestra	vuestros	vuestras	váš
su	su	sus	sus	ich/Váš (vykanie v mn. č.)

¿Es mi libro o su libro?

Nuestro colegio es pequeño.

¿Cuáles son tus asignaturas preferidas?

Nezabudnite s časťami tela oblečenia použiť určitý člen, a nie privlastňovacie prídavné meno.

Voy a lavarme el pelo. Tienes que ponerte el abrigo.

**Privlastňovacie** zámená sa používajú namiesto podstatného mena. Majú pred sebou **určitý člen**.

jednotné číslo		množné číslo	
muž. rod	ženský rod	mužský rod	ženský rod
(el) mío	(la) mía	(los) míos	(las) mías
tuyo	tuya	tuyos	tuyas
suyo	suya	suyos	suyas
nuestro	nuestra	nuestros	nuestras
vuestro	vuestra	vuestros	vuestras
suyo	suya	suyos	suyas

Ďalšie determinátory sú:

- Neurčité prídavné mená alebo zámená a kvantifikátory:
  - *Alguien* (niekdo) a *algo* (niečo) nemenia svoj tvar: *Alguien vino a verte. Algo ha pasado aquí.*
  - Algo* sa môže použiť s prídavným menom alebo s *de*: *Sí, es algo interesante. ¿Quieres algo de comer?*
  - Alguno* sa musí zhodovať s podstatným menom, ktoré popisuje: *algún día de estos, alguna cosa*
  - *Mucho, poco, tanto, todo, otro* a *varios* sa musia zhodovať s podstatným menom, ktoré predstavujú alebo popisujú.

– Tieto dva výrazy sa pred podstatným menom nemenia: *cada – cada día* (každý deň)  
*cualquier – cualquier cosa que necesites* (čokoľvek potrebujete)  
Avšak *cualquiera* sa používa po podstatnom mene mužského i ženského rodu.

## 2 Prídavné mená

Prídavné mená sú slová ktoré popisujú podstatné mená.

### 2.1 Vytváranie zhody prídavných mien

V španielčine rovnako ako v slovenčine sa prídavné meno mení tak, aby sa zhodovalo so slovom, ktoré popisuje, podľa toho, či je mužského alebo ženského rodu alebo v množnom čísle.

- Mnoho prídavných mien končiacich na *-o* (v mužskom rode) sa mení na *-a* v ženskom rode a pridávajú *-s* v množnom čísle.  
*negro – negra – negros – negras*  
*bonito – bonita – bonitos – bonitas*
- Mnoho ďalších prídavných mien má bežné tvary pre mužský a ženský rod:  
*un loro verde/una culebra verde*  
*unos loros verdes/unas culebras verdes*
- Prídavné mená končiace na *-án, -ón, -ín* a *-or* pridávajú v ženskom rode *-al/-an* a strácajú akcent:  
*holgazán – holgazana*  
*ricachón – ricachona*  
*parlanchín – parlanchina*  
*hablador – habladora*  
okrem pred *interior, exterior, superior, inferior, anterior, posterior* a *ulterior*
- Pri vytváraní množného čísla prídavného mena sa riadte rovnakými pravidlami, ako pri podstatných menách:  
pridajte *-s* k samohláske: *unos pájaros rojos, unas tortugas pequeñas*  
pridajte *-es* k spoluhláske: *unos ratones grises, unos perros jóvenes*  
zmente *-z* na *-ces*: *un ave rapaz, unas aves rapaces*
- Niektoré prídavné mená pre farby sa nikdy nemenia: *el vestido rosa, el jersey naranja*
- Keď prídavné meno popisuje dve alebo zmes podstatných mien mužského a ženského rodu, obvykle sa používa množné číslo mužského rodu: *la casa y los muebles viejos*

# Gramatika

- Pokiaľ sa prídavné meno nachádza pred dvoma podst. menami, spravidla sa zhoduje s prvým podst. menom:  
*Tiene una pequeña casa y coche.*

## 2.2 Skrátené prídavné mená

Niektoré prídavné mená strácajú koncové *-o* pred podstatným menom mužského rodu jednotného čísla.  
*buen, mal, primer, tercer, ningún, algún*  
*Es un muy buen amigo.*

Akékoľvek zložené slovo s *-un* sa taktiež skrakuje:  
*Hay veintiún chicos en la clase.*

*Grande a cualquiera* sa skrakujú pred podstatnými menami mužského i ženského rodu:

*Es un gran hombre. Es una gran abogada.*  
*Cualquier día llegará. cualquier mujer*

*Santo* sa mení na *San*, okrem prípadov, kedy sa nachádza pred *Do-* a *To-*: *San Miguel, San Pedro* ale *Santo Domingo, Santo Tomás*

*Ciento* sa skrakuje na *cien* pred **všetkými** podstatnými menami (viď časť 19).

## 2.3 Umiestnenie prídavných mien

V slovenčine sa prídavné mená obvykle umiestňujú pred podstatné meno: Moja malá sestra má čiernu mačku.

V španielčine prídavné mená obvykle nasledujú za podst. menom: *Mi hermana pequeña tiene un gato negro.*

Číslovky, prívlastňovacie prídavné mená a modifikátory sa umiestňujú pred podstatné mená:

<i>mi primer día en el cole</i>	<i>poca gente</i>
<i>su último recuerdo</i>	<i>tanto dinero</i>
<i>muchas personas</i>	<i>cada día</i>
<i>otra semana</i>	

- Niekedy môže byť ovplyvnený význam vzávislosti od toho, či je prídavné meno umiestené pred alebo za podstatným menom.

*un pobre niño* – nešťastné dieťa  
ale *un niño pobre* – chudobné dieťa  
*un gran hombre* – skvelý muž  
ale *un hombre grande* – vysoký muž

Ďalšie prídavné mená ktorých význam sa takto líši, sú:  
*antiguo* – niekdajší/starobyľný  
*diferente* – rozmanitý/iný  
*varios* – niekoľko/rôzni  
*nuevo* – iný/nový

*medio* – polovica/priemerný

*mismo* – rovnaký/sám

*puro* – čistý/svieži

- Niektoré prídavné mená majú rôzne významy podľa kontextu:

*extraño* – neobvyklý, vzácny/cudzí, zvláštny

*falso* – nepravdivý/falošný v zmysle sfaľovaný

*simple* – jednoduchý/nie príliš jasný/prostej chute

*verdadero* – pravdivý/skutočný, pravý

## 3 Príslovky

Príslovky sa používajú na popis činnosti slovesa. Nezhodujú sa so slovesom, takže na rozdiel od prídavných mien sa nemenia. Taktiež môžu popisovať prídavné mená alebo iné príslovky.

- Mnoho prísloviak sa tvorí pridaním koncovky *-mente* k prídavnému menu:

*fácil* → *fácilmente*

*posible* → *posiblemente*

*normal* → *normalmente*

- Pokiaľ má prídavné meno iný tvar v ženskom rode, pridáte k nemu koncovku *-mente*:

*lento* → *lenta + -mente* *lentamente*

*rápido* → *rápida + -mente* *rápidamente*

- Niekedy je lepšie použiť predložku a podstatné meno: *con frecuencia, con cuidado*

- Niekedy sa používa prídavné meno ako príslovka, napr.: *Trabajamos duro todo el día.*

- Niektoré príslovky nemajú koncovku *-mente*:  
*siempre nunca muy mucho poco bien*  
*mal rara vez muchas veces a menudo*  
*algunas veces a veces*

*Bastante a demasiado* môžu byť prídavné mená aj príslovky.

- Je lepšie nezačínať vetu v španielčine príslovkou, ale existujú niektoré výnimky ako *solamente/sólo a seguramente*.

- Keď sa spoločne použijú dve alebo viacej prísloviak, potom sa iba k poslednému z nich pridáva koncovka *-mente*:

*El ladrón entró cautelosa, silenciosa y lentamente.*

- Uistite sa, že príslovky času sú umiestnené vedľa slovesa.  
***Hoy juega el Barça contra el Real./El Barça juega hoy contra el Real.***

## 4 Stupňovanie

Prídavné mená i príslovky sa riadia rovnakými pravidlami.

### 4.1 Druhý stupeň (komparatív)

Pre porovnanie vecí, osoby alebo pojmu s inou v španielčine použite:

más ... que	España es más grande que Guatemala. José habla más despacio que Pepe.
menos ... que	Hay menos gente en Guatemala que en España.

- Keď sa *más* alebo *menos* použije s číslom alebo množstvom namiesto *que* sa použije *de*.  
*En mi colegio hay más de mil estudiantes pero en mi clase hay menos de treinta.*
- Keď chcete povedať, že nejaká vec je podobná alebo rovnaká ako iná, môžete použiť:  
*el/la mismola que* – rovnaký ako  
*tan ... como* – tak ... ako  
*tanto ... como* – toľko ... ako
- Keď chcete povedať viacej/ menej použite:  
*cuanto más/menos...* (*tanto*) *menos/más...*  
*Cuanto más considero el problema tanto más me confundo.*  
*Cuanto más trabajo parece que menos gano.*

### 4.2 Tretí stupeň (superlatív)

Superlatív porovnáva jednu vec, osobu alebo pojem s niekoľkými inými. Pre vytvorenie superlatívu použite:

*el más      la más      los más      las más/menos*  
(*mejor/mejores peor/peores*)

*Este libro es el más interesante que he leído en años.*  
*Las películas de terror son las menos divertidas de todas.*

- Pokiaľ prídavné meno v superlatíve nasleduje hneď za podstatným menom, vynechajte *el/la/los/las*:  
*Es el río más largo del mundo.*
- Všimnite si, že *de se* prekladá „v“ po superlatíve
- Všimnite si, že pokiaľ veta obsahuje viacej informácií musíte pridať *lo*:  
*Me gustaría llegar lo más pronto posible.*
- Absolútne superlatívy *-ísimo, -ísima, -ísimos, -ísimas* sa prídávajú k prídavným menám pre pridanie dôrazu a vyjadrenie vysokého stupňa niečoho.  
*Tengo muchísimas ganas de verte.*  
*La comida estaba muy rica – riquísima.*

**Nepravidelné tvary 2. a 3. stupňa. Tieto výrazy nemajú rôzne tvary pre mužský a ženský rod.**

*bueno/a      mejor      el mejor/la mejor*  
*malo/a      peor      el peor/la peor*

*Menor a mayor*, znamenajúce, starší a mladší, môžu byť použité vo význame väčší a menší:

*Mi hermano mayor es más grande que mi hermana mayor.*

Taktiež sa používajú v ustálených výrazoch:

*La Fiesta Mayor, el Mar Menor*

## 5 Predložky a spojovacie slová

### 5.1 Predložky

Predložky sa používajú pred podstatnými menami, mennými frázami a zámenami a obvykle naznačujú, kde sa osoba alebo predmet nachádza, a spájajú ich ďalšími časťami vety.

- Predložky môžu byť jednotlivé slová: *de, con, por* atd., alebo tvorené viac než jedným slovom: *ale lado de, junto* a apod.
- Keď sloveso v španielčine nasleduje po predložke, musí byť v tvare infinitívu:  
*después de entrar, al volver a casa, antes de comer*
- Niektoré slovesá majú zvláštny význam, pokiaľ sú kombinované s predložkou:  
*tratarse de* – ísť o  
*pensar en* – premýšľať o  
*pensar de* – myslieť
- Niektoré predložky vám hovoria, kedy sa niečo stafo:  
*durante, hasta, desde*

Niektoré predložky môžu byť dosť zákerné pre preklad do slovenčiny:

- A* = smer alebo pohyb k:  
*Voy a Málaga.*  
= v určitom časovom bode  
*Voy a las once en punto.*
- En* = v, na a niekedy ako 7. pád  
*en la mesa* – na stole  
*en el cuarto de baño* – v kúpeľni  
*en cochelen avión/en tren* – autom/lietadlom/vlakom
- Pamätajte si, že dni v týždni dátumy sú v španielčine bez predložky.

# Gramatika

- *Sobre* môže znamenať na, nad, o a dookola/okolo (približne):  
*El florero está sobre la mesa* – váza je na stole  
*El avión voló sobre la ciudad* – lietadlo letelo nad mestom  
*El reportaje es sobre la conferencia* – správa je o konferencii  
*Hay sobre cien personas aquí* – je tu okolo 100 ľudí
- *De* môže označovať vlastníctvo z akého materiálu je niečo vyrobené, povolanie, časť skupiny alebo pôvod:  
*el padre del niño* – chlapcov otec  
*la pulsera de oro* – zlatý náramok  
*la revista de muebles antiguos* – časopis o starožitnom nábytku  
*Trabaja de profesora.* – Pracuje ako učiteľka.  
*unos pocos de ellos* – nemnoho z nich  
*Es de Marbella.* – Je z Marbely.

- Mnoho ďalších predložiek je nasledovaná *de*:

<i>delante de</i>	<i>cerca de</i>	<i>detrás de</i>	<i>al lado de</i>
<i>enfrente de</i>	<i>debajo de</i>	<i>encima de</i>	

Pamätajte si  $a + el = al$

*Vamos al mercado.*  
*La cama está junto al armario.*

$de + el = del$

*Salen del cine a las siete.*  
*Hay una silla delante del escritorio.*

- *Por* i *para* sa obvykle prekladajú ako „pre“, ale majú rôzne použitie:

*Por* sa používa vo význame:

– podľa/skrz: *por la calle*

– ako: *por avión*

– výmenou za niečo:

*Quiero cambiarla por aquella camisa.*

*Gana ocho euros por hora.*

– časové obdobie: *Voy a quedarme por un mes.*

– príčina: *¿Por qué estás estudiando?*

*Porque quiero sacar buenas notas.*

– Taktiež sa používa s trpným rodom:

*hecho por los Romanos*

*Para* sa používa na označenie:

– pre koho alebo čo niečo je: *Este regalo es para mi padre.*

*Tenemos un garaje para dos coches.*

– účel: *¿Para qué es esto?* Na čo to je?

– aby: *Estudió mucho para pasar los exámenes.*

– budúci čas: *Lo haré para cuando regreses.*

Niektoré užitočné výrazy:

*por supuesto*

*¿Por qué?*

*por eso*

*por lo visto*

*Porque...*

*por lo general*

*por fin*

## ● **Osobné a**

Do slovenčiny sa neprekladá, avšak používa sa pred predmetovými zámenami a podstatnými menami vzťahujúcimi sa k určitým a definovaným osobám a zvieratám. Je známkou rešpektu rozlišovať živé tvory od predmetov.

*Busco a mi hermano. Quiero a mis abuelos. Pregunta a tu profé.*

Nepoužíva sa po *tener*: *Tengo un hermano y dos primas.*

Nepoužíva sa, pokiaľ osoba ešte nebola určená:

*Se busca dependiente.*

## 5.2 Spojky

Spojky sa používajú na spojovanie slov, frázy a viet.

- Priradovacie spojky spájajú slová alebo vety podobnej dĺžky:

*y, o, ni, pero, sino*

- *Y* (a) sa mení na *e*, pokiaľ slovo, ktoré nasleduje začína na *i* alebo *hi* (ne *hie*): *Paco e Isabel, geografía e historia* ale *granito y hierro*

- *O* (alebo) sa mení na *u*, pokiaľ slovo, ktoré nasleduje začína na *o* alebo *ho*:  
*siete u ocho albergues u hoteles*

- *Pero* a *sino* obe znamenajú „ale“:

– *Sino* použite, keď druhá časť vety odporuje predchádzajúcej časti so záporom.

*No quiero comer nada sino fruta.*

– Použite *sino que*, keď obe časti vety majú určité slovesá:

*No sólo perdió su casa sino que murió su familia en el desastre.*

- Podradovacie spojky uvádzajú vetu, ktorá je závislá na hlavnej vete:

*aunque, cuando, mientras, porque, ya que*  
*Echa esta carta al buzón ya que te vas a Correos.*

## 6 Zámená

Zámeno je slovo, ktoré sa môže používať namiesto podstatného mena, pojmu alebo frázy. Pomáha vyhnúť sa opakovaniu.

### 6.1 Osobné zámená

yo	ja
tú	ty
él, ella, usted	on, ona, Vy (vykanie j. č.)
nosotros/as	my
vosotros/as	vy (tykanie mn. č.)
ellos, ellas, ustedes	oni/ony, vy (vykanie mn. č.)

Osobné zámená sa v španielčine nepoužívajú často, lebo koncovka slovesa spravidla naznačuje aký je podmet slovesa. Môžete ich použiť na zdôraznenie alebo aby ste sa vyhlili dvojznačnosti.

¿Cómo te llamas?      Sí, tú, ¿cómo te llamas?  
 ¿Quién – yo?      Pues, yo me llamo Patricia.

Keď odkazujete na skupinu osôb s jedným alebo viacerými mužmi, použite tvar množného čísla rodu mužského.

*Y ellos, ¿cómo se llaman?*

*Él se llama Jairo y ella se llama Elisa.*

### 6.2 Tú a usted, vosotros/as a ustedes

	tykanie	vykanie
jedn. č.	tú	usted (často sa píše vd, sloveso má tvar 3. osoby j. č.)
mn. č.	vosotros/as	ustedes (vds)

*Tú* a *vosotros/as* sa používajú pri osobách, ktoré dobre poznáte, a pri mladých ľuďoch.

*Usted* a *ustedes* sa používajú pri osobách, ktoré nepoznate príliš dobre alebo ktorým nechcete ukázať rešpekt. Používajú sa o mnoho viac v Latinskej Amerike ako v Španielsku, kde sa všeobecne odporúča oslovenie pomocou *tú* a *vosotros/as*.

### 6.3 Zvratné zámena

Zvratné zámena sa používajú na vytvorenie zvratného slovesa a odkazujú späť k podmetu slovesa.

me	(moje)
nos	(naše)
te	(tvoje)
os	(vaše)
se	(jeho/jej/Váš – vykanie jedn. č.)
se	(ich/Vaše – vykanie mn. č.)

*Me levanto a las siete y después me ducho.*

Vstal som o siedmej a potom som sa osprchoval.

Pamätajte kedy použiť predprítomný čas a kedy použiť zámeno pred pomocným *haber*.

*Esta mañana me he levantado muy tarde.*

Dnešné ráno som vstal veľmi neskoro.

Keď používate bezprostrednú budúcnosť alebo prítomnosť, pripojuje sa zvratné zámeno na koniec:

*Voy a levantarme muy tarde el sábado.*

V sobotu budem vstávať veľmi neskoro.

*Estoy levantándome ahora mismo.*

Vstávam práve teraz.

Môžu sa tiež prekladať ako „seba, navzájom“:

*Se miraron el uno al otro.* – Dívali sa na seba.

*Se miró en el espejo.* – Díval sa na seba do zrkadla.

### 6.4 Priame predmetové zámená

Priame predmetové zámená sa používajú pre osobu alebo vec priamo ovplyvnenou činnosťou slovesa. Nahrádzajú podstatné meno, ktoré je predmetom slovesa.

me	(mňa, mne)
te	(teba, ťa, tebe)
le	(jeho, ho, jemu)
lo	(ho/to)
la	(ju/to)
nos	(nás/nám)
os	(vás, vám tykanie mn.č.)
les	(ich im/Vás, Vám, vykanie mn. č.)
los	(ich, muž rod)
las	(ich, ženský rod)

*Te quiero mucho.*

*Le veo cada día.*



# Gramatika

## 6.5 Nepriame predmetové zámená

Nepriame predmetové zámeno nahrádza podstatné meno (obvykle osobu), ktorá je spojená so slovesom predložkou, obvykle *a*.

¿Quién te da el dinero de bolsillo?

- Taktiež sa používajú, keď odkazujete na časti tela.  
*Me duelen los oídos.* Bolia ma uši.
- Keď je v jednej vete niekoľko zámen a sú spojené s rovnakým slovesom, majú toto poradie:  
zvrtné – nepriame predmetové – priame predmetové (ZNP)

## 6.6 Dve zámená pohromade

Keď sa dostanú k sebe dve zámená, ktoré začínajú na *l* (*le/lo/la/les/los/las*), nepriame predmetové zámeno sa mení na *se* (*se lo/se la/se los/se las*).

*Quiero regalar un libro a mi padre.*

*Se lo quiero regalar. Quiero regalárselo.*

Niekedy sa pridáva zámeno *le* pre zdôraznenie, aj keď nie je z gramatického hľadiska potrebné. Nazýva sa nadbytočné zámeno.

*Le di el regalo a mi padre.*

## 6.7 Umiestnenie zámen

Zvrtné, priame predmetové a nepriame predmetové zámená obvykle:

- bezprostredne predchádzajú pred slovesom:  
*No la veo. Sí la quiero. Se llama Lucía. Te doy mil euros.*
- pripojujú sa na koniec infinitívu:  
*Voy a verla mañana. Tengo que levantarme temprano. Voy a darte un regalo. ¿Cuándo? Voy a dártelo enseguida.*
- pripojujú sa na koniec prídavného prítomného:  
*Estoy mirándolo ahora. Está bañándose. Estoy hablándote: ¿No me oyes?*  
Dnes je však všeobecne prípustné umiestňovať ich infinitív alebo prídavné prítomné.

- Taktiež sa pripojujú na koniec kladných príkazov.  
*Ponlo aquí. Levantaos enseguida.*  
*Dámelo.*  
*Póngalo aquí.*  
*Levántense enseguida.*  
*Démelo.*  
Privlastňovacie zámená viď časť 1.6.

## 6.8 Dve zámená pohromade

Používajú sa po predložkách (viď časť 4).

para mí hacia ti junto a él/ella/usted	detrás de nosotros/as entre vosotros/as cerca de ellos/ellas/ ustedes
--	--

- Pamätajte si, že v prípade *con* sa používa *conmigo*, *contigo*, *consigo*.
- Niekoľko predložiek sa používa s osobným zámenom:  
*entre tú y yo, según ella*
- Niekedy sa pridáva *a mí*, *a ti* atď. pre zdôraznenie alebo vyhnutie sa dvojznačnosti:  
*Me toca a mí, no te toca a ti.*  
*Le dije el secreto a ella, no a él.*

## 6.9 Vzťažné zámená a prídavné mená

Niektoré z nich sú aj determinátormi.

- Vzťažné zámeno *que* – ktorý – sa v španielčine vždy používa a nevynecháva sa.  
*Ese es el vestido que me gusta.* To sú šaty, ktoré sa mi páčia.  
*Señala a la persona que habla.* Ukážte na osobu, ktorá hovorí.
- Keď používate vzťažné zámeno po predložkách *a*, *de*, *con* a *en*, musíte použiť *que* pre veci a *quien/quienes* pre osoby.  
*José es un amigo con quien estudiaba.*  
*El programa del que hablas se llama El rival más débil.*
- Po iných predložkách použite *el cual*, *la cual*, *los cuales*, *las cuales*.  
*La casa de la colina dentro de la cual se dice que hay un fantasma ya está en ruinas.*

- Niekedy sa *donde* používa ako vzťažné zámeno.  
*La ciudad donde vivo se llama Bilbao.*
- cuyo/cuya/cuyos/cuyas* sa používajú vo význame „ktorého/ktorej/ktorých“ a najlepšie je zachádzať s nimi ako s prídavnými menami, pretože sa zhodujú s podstatným menom, na ktoré odkazujú.  
*Mi madre, cuyos perros no me gustan, viene a pasar unos días conmigo.*  
Pamätajte si, že keď chcete povedať „Čie je to...?“, musíte použiť... *¿De quién es este...?*

## 6.10 Zámená stredného rodu

*Eso* a *ello* sa vzťahujú k niečomu neurčitému, ako je pojem alebo fakt:

*No me hables más de eso.*

*No quiero pensar en ello nunca más.*

*Lo* *quello* *cual*

Tieto vzťažné zámená sa vzťahujú skôr k všeobecnej myšlienke alebo fráze než k určitému podstatnému menu.

*Ayer hubo una huelga de Correos lo cual fue muy inconveniente.*

## 7 Otázky a zvolanie

### 7.1 Priame otázky a zvolanie

Kladenie otázok a zvolanie sú v španielčine jasné: proste pridajte otázniky alebo výkričníky na začiatok a koniec vety, takto: *¿...?* ¡...! Nie je tu zmena v slovách samotných alebo v poradí slov.

- Keď sa pýtate, zvyšte mierne svoj hlas na začiatku vety.  
*Tienes hermanos.* = prehlásenie  
*¿Tienes hermanos?* = opytovacie
- Tu sú niektoré opytovacie výrazy. Všimnite si, že všetky majú akcent.  
*¿Qué?*   *¿Qué haces?*  
*¿Por qué?*                                    *¿Por qué hiciste eso?*  
*¿Cuándo?*                                    *¿Hasta cuándo te quedas?*  
   *¿Desde cuándo vives en tu casa?*  
  
*¿Cómo?*  
*¿Dónde?*  
*¿Adónde?*  
*¿De dónde?*

*¿Quién?* *¿Quiénes?* *¿Con quién vas?*

*¿Cuál?* *¿Cuáles?*

*¿Cuánto?/¿Cuánta?/¿Cuántos?/¿Cuántas?*

- Tu sú niektoré bežné zvolanie. Všimnite si, že všetky majú akcent.  
*¡Qué!* *¡Cómo!* *¡Cuánto/a/os/as!*

## 7.2 Nepriame otázky a zvolanie

- Nepriame opytovacie výrazy a zvolania tiež prijímajú akcent:  
*No me dijo a qué hora iba a llegar.*  
*No sabes cómo y cuánto lo siento.*
- Pokiaľ nasleduje za podstatným menom prídavné meno, pridáva sa *más* alebo *tan*:  
*¡Qué niña más bonita!*

## 8 Záporny

V španielčine vytvoríte záporné prehlásenie jednoducho tak, že pridáte *no* pred sloveso:

*No quiero salir.*

*No me gusta la historia.*

- Niektoré ďalšie bežné záporny sú:  
*ninguno (ningún)/ninguna* = nie (prídavné meno)  
*nada* nič  
*nadie* nikto  
*nunca/jamás* nikdy  
*ni ... ni ...* ani ... ani ...  
*tampoco* (zápor od *también*) taktiež nie
- Pokiaľ je niektoré z týchto slov použité po slovese, musíte použiť tiež *no*. Avšak pokiaľ záporný výraz predchádza sloveso, *no* nie je potreba.  
*No he fumado nunca.*  
*Nunca he fumado.*
- V španielčine môžete v jednej vete použiť niekoľko záporov.  
*Nadie sabía nada acerca de ninguno de ellos.*

# Gramatika

## 9 Slovesá: oznamovací spôsob

Sloveso označuje, čo sa deje vo vete, a čas ukazuje **kedy**.

### 9.1 Infinitív

Toto je tvar, ktorý nájdete, keď vyhľadáte slovo v slovníku, zozname slov alebo v časti slovná zásoba/slovníček. Naznačí vám, aké koncovky by ste mali použiť pre každý čas a osobu. Budete musieť sledovať a porozumieť vzorom sloviac a rôznym časom, aby ste si ich mohli skontrolovať v tabuľkách sloviac v časti 23.

V španielčine slovesá rozdeľujeme do troch skupín. Tie sú označené poslednými dvomi písmenami infinitívu:

*-ar: comprar* (kúpiť); *-er: comer* (jesť); *-ir: subir* (stúpať)

Koncovky španielskych sloviac sa menia podľa času a osoby alebo veci, ktorá prevádza činnosť, a skupina, do ktorej sloveso patrí, naznačuje, aké koncovky by ste mali pre každý čas a osobu použiť.

- Samotný infinitív sa často používa po inom slovese. Bežné slovesá, po ktorých obvykle nasleduje infinitív sú:

<i>querer</i>	chcieť	<i>Quiero ver la tele esta noche.</i>
<i>gustar</i>	páčiť sa	<i>Me gusta bailar. Me gustaría ir al cine.</i>
<i>poder</i>	môcť	<i>No puedo salir contigo.</i>
<i>tener que</i>	musieť	<i>Tengo que cocinar.</i>
<i>deber</i>	musieť	<i>Debemos hablar en voz baja.</i>

- Neosobný výraz *hay que* sa spája s infinitívom: *Hay que estudiar mucho para estos exámenes.*
- Soler*, ktoré sa používa iba v prítomnom čase a imperfekte, označuje, čo sa obvykle deje: *Suelo levantarme temprano.* Obvykle vstávam skoro (zavčasu).  
*¿Qué solías hacer cuando eras joven, abuela? Solía jugar como tú.*  
Čo si robievala, keď si bola malá, babička? Hrávala som si rovnako ako ty.
- Infinitív sa používa:
  - v neosobných príkazoch a pokynoch: *No arrojar escombros. Abrir con cuidado.*
  - ako podstatné meno: *Estudiar es duro cuando hace calor.*

Pre slovesá, ktoré sa spájajú s *a* alebo *de* + infinitívom vid' časť 18. 1. Infinitív tiež nasleduje po predložkách: vid' časť 18. 2. Pre minulý infinitív vid' časť 9.9.

### 9.2 Prítomný čas

Pre vytvorenie prítomného času pravidelných sloviac pridajte ku koreňu slovesa nasledujúce koncovky:

Pravidelné slovesá			Zvratné slovesá
<b>comprar</b>	<b>comer</b>	<b>subir</b>	<b>levantarse</b>
compro	como	subo	me levanto
compras	comes	subes	te levantas
compra	come	sube	se levanta
compramos	comemos	subimos	nos levantamos
compráis	coméis	subís	os levantáis
compran	comen	suben	se levantan

- Zmeny pravopisu  
Niektoré slovesá menia svoj pravopis, aby zostala zachovaná rovnaká výslovnosť ako v infinitíve:
  - pred samohláskou *e* a *i*:  
*c > qu: sacar – saqué*  
*g > gu: pagar – pagué*  
*z > c: empezar – empecé*
  - pred samohláskami *a* a *o*:  
*g > j: coger – cojo/coja*  
*gu > g: seguir – sigo, sigues*
  - *z* i na *y*, keď je bez akcentu, medzi samohláskami:  
– *construyó* ale *construimos*
- Niektoré slovesá pridávajú dôraz:  
*continuar – continuo, continuas, continúa* etc.  
*enviar – envío, envías, envía* etc.

- Zásadné zmeny: mení sa kmeň slovesa

o > ue	<b>contar</b> – cuento, cuentas, cuenta, contamos, contáis, cuentan
u > ue	<b>dormir</b> – duermo, duermes, duerme, dormimos, dormís, duermen
e > ie	<b>jugar</b> – juego, juegas, juega, jugamos, jugáis, juegan
e > i	<b>empezar</b> – empiezo, empiezas, empieza, empezamos, empezáis, empezan
e > i	<b>pedir</b> – pido, pides, pide, pedimos, pedís, piden

- Nepravidelné slovesá  
Najbežnejšie z nich, ktoré budete potrebovať, sú:

ser	soy, eres, es, somos, sois, son
estar	estoy, estás, está, estamos, estáis, están
ir	voy, vas, va, vamos, vais, van
tener	tengo, tienes, tiene, tenemos, tenéis, tienen
hacer	hago, haces, hace, hacemos, hacéis, hacen

Niektoré slovesá sú nepravidelné iba v 1. osobe prítomného času, inak sa správajú ako pravidelné:

*poner* – *pongo, pones* atď.

*salir* – *salgo, sales* atď.

*caer* – *caigo, caes* atď.

*conducir* – *conduzco, conduces* atď.

Vid' tabuľky slovies v časti 23.

Poznámka: *Hay* = je/sú

- Prítomný čas použite
  - pre označenie toho, čo sa deje  
*¿Adónde vas? Voy al cine.*
  - pre vyjadrenie, že sa niečo deje pravidelne, opakovaná činnosť alebo zvyk  
*Veo la tele cada noche a las siete.*
  - pre odkázanie na niečo, čo začalo v minulosti a pokračuje do súčasnosti  
*Vivo aquí desde hace años.*
  - pre odkázanie na historické udalosti (historická prítomnosť)  
*Aquella noche, el 23 de febrero de 1981, habla el Rey por la radio y la tele...*
  - pre odkázanie na niečo nadčasového alebo univerzálneho  
*El planeta Tierra gira alrededor del sol.*
  - pre vyjadrenie budúcnosti  
*Adiós. Nos vemos mañana.*

### 9.3 Prítomný čas priebuhový

Tvorí sa tak, že vezmete prítomný čas slovesa *estar* a príčastie prítomné (gerundium) hlavného slovesa, vytvorené nasledovne:

*ar* → *ando*      *er* → *iendo*      *ir* → *iendo*

Výnimky sú *leyendo, durmiendo, divirtiendo*.

*¿Qué estás leyendo?*

*¡Callaos! Están durmiendo.*

- Ukazuj, čo sa deje v dobe kedy hovoríte, alebo to, že jedna činnosť sa deje v rovnakom čase ako iná.
- Často sa používa s *pasar* pre vyjadrenie toho, ako trávite čas.  
*Paso el tiempo divirtiéndome, viendo la tele, haciendo deporte.*
- Často sa tiež používa po *seguir, ir a llevar*.  
*Sigo estudiando a los treinta años.*  
*Los precios van subiendo cada día más.*  
*Llevo cinco años estudiando medicina.*

### 9.4 Préteritum (minulý čas)

Tvorí sa pridaním nasledujúcich koncoviek ku kmeňu slovesa:

**-ar:** -é -aste -ó -amos -asteis -aron  
**-er/-ir:** -í -iste -ió -imos -isteis -ieron

Pravidelné slovesá

comprar	comer	subir
compré	comí	subí
compraste	comiste	subiste
compró	comió	subió
compramos	comimos	subimos
comprasteis	comisteis	subisteis
compraron	comieron	subieron

- Zmeny pravopisu  
Niektoré slovesá menia svoj pravopis, aby sa zachovala rovnaká výslovnosť ako v infinitíve:  
*c* → *qu* pred *e*: *sacar* – *saqué, sacaste, sacó* atď.  
*g* → *gu* pred *e*: *pagar* – *pagué, pagaste, pagó* atď.  
*z* → *c* pred *e*: *empezar* – *empecé, empezaste, empezó* atď.  
*i* → *y*: *creer* – *creí, creíste, creyó, creímos, creísteis, creyeron* (také *leer, oír, caer*)  
*gu* → *gü*: *averiguar* – *averigüé, averiguaste, averiguó* atď.

# Gramatika

- Zásadné zmeny  
Slovesá s koncovkou *-ir* sa menia v 3. osobe jednotného a množného čísla:  
*o* → *u*: *morir* – *murió*, *murieron* (také *dormir*)  
*e* → *i*: *pedir* – *pidió*, *pidieron* (také *sentir*, *mentir*, *seguir*, *vestir*)
- Niektoré bežné nepravidelné slovesá. Všimnite si, že nemajú žiadny akcent.  
Pomáha nam učiť sa nepravidelné slovesá v skupinách, niektoré sa riadia vzorom *uve*:  
*andar*      *anduve*, *anduviste*, *anduvo*, *anduvimos*,  
                  *anduvisteis*, *anduvieron*  
*estar*      *estuve*, *estuviste*, *estuvo*, *estuvimos*,  
                  *estuvisteis*, *estuvieron*  
*tener*      *tuve*, *tuviste*, *tuvo*, *tuvimos*, *tuvisteis*,  
                  *tuvieron*

Všimnite si, že *ser* a *ir* majú rovnaký tvar, takže *fui* môže znamenať „šiel som“ alebo „bol som“.  
*fui fuiste fue fuimos fuisteis fueron*

*Dar* a *ver* nasledujú rovnaký vzorec:  
*dar* – *di*, *diste*, *dio*, *dimos*, *disteis*, *dieron*  
*ver* – *vi*, *viste*, *vio*, *vimos*, *visteis*, *vieron*

Väčšia skupina slovík, ktoré sú úplne nepravidelné:					
<b>hacer</b>	<b>haber</b>	<b>poder</b>	<b>poner</b>	<b>querer</b>	<b>venir</b>
hice	hube	pude	puse	quise	vine
hiciste	hubiste	pudiste	pusiste	quisiste	viniste
hizo	hubo	pudo	puso	quiso	vino
hicimos	hubimos	pudimos	pusimos	quisimos	vinimos
hicisteis	hubisteis	pudisteis	pusisteis	quisisteis	vinisteis
hicieron	hubieron	pudieron	pusieron	quisieron	vinieron

- Préteritum použite:
  - pri odkazovaní na udalosti, činnosti a stavy, ktoré začali a boli ukončené v minulosti  
*El año pasado hubo una huelga de los empleados del metro.*
  - pri odkazovaní na udalosti, činnosti a stavy, ktoré sa odohrali v určitom časovom období, avšak teraz sú už úplne ukončené  
*Mis padres vivieron en Guatemala durante tres años.*

## 9.5 Imperfektum

Tvorí sa pridaním nasledujúcich koncoviek ku kmeňu:

-ar: -aba -abas -aba -ábamos -abais -aban
-er/-ir: -ía -ías -ía -íamos -íais -ían

Sú tu iba tri nepravidelné slovesá (*ir*, *ser* a *ver*).

comprar	comer	subir	ir	ser	ver
compraba	comía	subía	iba	era	veía
comprabas	comías	subías	ibas	eras	veías
compraba	comía	subía	iba	era	veía
comprábamos	comíamos	subíamos	íbamos	éramos	veíamos
comprabais	comíais	subíais	ibais	erais	veíais
compraban	comían	subían	iban	eran	veían

- Imperfektum použite:
  - k označeniu toho, čo sa stávalo (pravidelná alebo opakovaná činnosť v minulosti)  
*De niño iba a pie al colegio.*
  - keď chcete povedať, čo sa dialo po dobu dlhého (neurčitého) časového úseku  
*Durante el invierno hacía mucho frío.*
  - keď chcete povedať, čo sa dialo (nepretržitá činnosť)  
*Mirábamos la puesta del sol.*
  - spoločne s préteritom pre označenie prerušenej činnosti  
*Mirábamos la puesta del sol cuando nos dimos cuenta de la hora.*
  - na popis toho, aký niekto bol alebo niečo bolo v minulosti  
*Josefa era una chica muy formal.*
  - na popis alebo zasadenie scény príbehu v minulosti  
*La lluvia caía como una cortina gris.*
  - v časových výrazoch  
*Acababa de llegar cuando tuvo una sorpresa grande.*  
*Esperaba su respuesta desde hacía más de un mes.*
  - pre zdvorilú žiadosť  
*Quería pedirte un gran favor.*

## 9.6 Imperfektum priebehové

Tvorí sa tak, že vezmete tvar imperfekta slovesa *estar* a pridáte prídavné príslovie prítomné:

*¿Qué estabas haciendo? Estaba bañándome.*  
*¿Qué es lo que estaba pasando? Estaban divirtiéndose bastante.*

Rovnako ako prítomný čas priebehový označuje, čo sa dialo v presnom okamihu – v tomto prípade v minulosti. Taktiež sa používa na popis jednej činnosti, ktorá bola prerušená inou:

*Estaba leyendo el periódico cuando llegó el correo.*

## 9.7 Budúci čas

Tvorí sa tak, že vezmete infinitív pravidelných slovies a pridáte nasledujúce koncovky:

-é -ás -á -emos -éis -án

Nepravidelné slovesá v budúcom čase majú rovnaké koncovky ako pravidelné – mení sa kmeň.

comprar	comer	subir	Niektoré bežne nepravidelné slovesá
compraré	comeré	subiré	decir → diré haber → habré
comprarás	comerás	subirás	hacer → haré poder → podré
compraré	comeré	subirá	poner → pondré querer → querré
compraremos	comeremos	subiremos	saber → sabré salir → saldré
compraréis	comeréis	subireis	tener → tendré venir → vendré
comprarán	comerán	subirán	

- Použite budúci čas pre
  - označenie, čo sa stane alebo uskutoční  
*Vendrán a las cinco.*
  - vyjadrenie povinnosti  
*No pasarán.*
  - vyjadrenie domnienky, pravdepodobnosti alebo prekvapenia  
*No tengo la menor idea qué hora será.*  
*Tendrá unos doce años.*
- Pokiaľ chcete vyjadriť „bude“ v zmysle ochoty alebo žiadosti, použite *querer* v prítomnom čase:  
*¿Quieres decirlo otra vez?*  
*No quiere venir a esta casa.*

## 9.8 Bezprostredná budúcnosť

Iným spôsobom, ako naznačiť, čo sa stane, je vziať sloveso *ir* + *a* a pridať infinitív.

*Voy a escribir una carta.*

*¿A qué hora vas a venir?*

## 9.9 Podmieňovací spôsob

Tvorí sa tak, že vezmete infinitív pravidelných slovies a pridáte nasledujúce koncovky:

-ía -ías -ía -íamos -íais -ían

Nepravidelné slovesá v podmienovacom spôsobe majú rovnaké koncovky ako pravidelné – mení sa kmeň, rovnako ako v budúcom čase (viď 9.7 vyše).

comprar	comer	subir
compraría	comería	subiría
compraría	comerías	subirías
compraría	comería	subiría
compraría	comeríamos	subiríamos
compraría	comerías	subirías
compraría	comerían	subirían

- Podmieňovací spôsob použite:
  - pre naznačenie, čo by sa stalo, mohlo alebo malo by sa stať  
*Sería imposible irnos enseguida.*  
*Me gustaría visitarla en el hospital.*
  - v podmienkových vetách, keď chcete povedať, čo by sa mohlo stať  
*Sería una maravilla si llegaras a tiempo.*
  - pre odkázanie na budúcu činnosť vyjadrenú v minulosti  
*Tendría unos cinco años cuando nos mudamos de casa.*
  - na odkázanie na budúcu činnosť vyjadrenú v minulosti  
*Dijo que vendría a las ocho en punto.*
- Pokiaľ chcete vyjadriť ochotu alebo žiadosť, použite sloveso *querer* v imperfekte:  
*No quería comer nada.*  
Pokiaľ chcete povedať „mal by“ v zmysle obvyklej činnosti v minulosti, použite sloveso *soler* v imperfektu:  
*Solía visitarnos cada sábado por la tarde.*

# Gramatika

## 9.10 Zložené časy: perfektum

Zložené časy majú dve časti – pomocné sloveso a prídavné meno minulého času. Tieto dve časti sa nikdy nesmú oddeľovať.

Perfektum sa tvorí použitím prítomného času slovesa *haber* (pomocné sloveso) a prídavného mena minulého času, ktoré chcete použiť.

haber	comprar	comer	subir	cortarse
he	comprado	comido	subido	me he cortado
has				te has
ha				se ha
hemos				nos hemos
habéis				os habéis
han				se han

Pri zvratných slovesách v perfekto je potrebné dať zámeno pred pomocné sloveso *haber*.

¿Qué te ha pasado? Me he cortado el dedo.

Niektoré bežné nepravidelné prídavné mená minulého času:

<i>abrir</i>	→ <i>abierto</i>	<i>morir</i>	→ <i>muerto</i>
<i>cubrir</i>	→ <i>cubierto</i>	<i>poner</i>	→ <i>puesto</i>
<i>decir</i>	→ <i>dicho</i>	<i>romper</i>	→ <i>roto</i>
<i>escribir</i>	→ <i>escrito</i>	<i>ver</i>	→ <i>visto</i>
<i>hacer</i>	→ <i>hecho</i>	<i>volver</i>	→ <i>vuelto</i>

Zložené slovesá majú rovnaké nepravidelné prídavné mená minulého času ako pôvodné sloveso:

*descubrir* → *descubierto*

Perfektum sa používa na označenie činnosti, ktorá začala a skončila v rovnakom časovom období, ktoré hovorca alebo pisateľ popisuje. Používa sa v otázke, ktorá sa nevzťahuje k žiadnemu zvláštnemu času.

- Dve dôležité výnimky:
  - keď hovoríme o tom, ako dlho niečo trvá: španielčina používa prítomný čas  
*Hace más de una hora que te espero.*
  - pre vyjadrenie „práve teraz“: *acabar de* – *acabo de llegar*
- Infinitív perfekta  
Tvorí sa s použitím infinitívu slovesa *haber* a vhodného prídavného mena minulého.  
*De haberlo sabido...*  
*Me gustaría haberlo terminado antes de las cinco.*

## 9.11 Zložené časy: pluskvamperfektum (predminulý čas)

Tvorí sa s použitím imperfekta pomocného slovesa *haber* a prídavného mena minulého času požadovaného slovesa.

*había, habías, había* etc. *comprado, comido, subido, dicho, hecho* etc.

Používa sa na odkazovanie na činnosť, ktorá sa stala predtým, než došlo k nejakej činnosti v minulosti.  
*La cena ya se había terminado cuando ellos llegaron.*

- Vzťahujú sa k nemu rovnaké dve výnimky ako v perfekto:
  - *hacer* v časových vetách:  
*Hace dos días, encontré a Pablo.*
  - posun do minulosti: *hacía*:  
*Hacía 20 años que vivía aquí.*
  - *acabar de* – „práve niečo urobil“: *Acababa de llegar cuando empezó a llover.*

## 9.12 Predbudúci čas a podmienovací spôsob budúceho času

Tieto časy sa tvoria s použitím budúceho času alebo podmienovacieho spôsobu pomocného slovesa *haber* a prídavného mena minulého času požadovaného slovesa.

*Habrá terminado dentro de dos horas.*

*Habría terminado antes pero no vi la hora.*

## 9.13 Priama a nepriama reč

- Priama reč sa používa, keď presne citujete slová, ktoré niekto povedal:  
*Dijo: “Quiero verte mañana por la mañana”.*
- Nepriama reč sa používa, keď chcete vysvetliť alebo podať správu o tom, čo niekto povedal:  
*Dijo que me quería ver/quería verme el siguiente día por la mañana.*

Pamätajte si, že musíte zmeniť nielen sloveso, ale všetky časti vety, ktoré sa vzťahujú k hovorcovi.

## 10 Slovesá: subjunktív

Doposiaľ vysvetlené časy boli v oznamovacom spôsobe. Pamätajte si, že subjunktív nie je čas, ale slovesný spôsob. Pre jeho použitie viď časť 10.4. V španielčine sa veľmi používa.

### 10.1 Subjunktív prítomný

Tvorí sa pridaním nasledujúcich koncoviek ku kmeňu slovesa:

-ar: -e -es -e -emos -éis -en  
 compre, compres, compre, compremos, compréis, compren  
 -er/-ir: -a -as -a -amos -áis -an  
 coma, comas, coma, comamos, comáis, coman  
 suba, subas, suba, subamos, subáis, suban

Pamätajte si, že niektoré slovesá menia svoj pravopis aby zachovali výslovnosť, a iné – slovesá so zásadnou zmenou – menia svoj koreň v 1., 2. a 3. osobe jednotného a množného čísla. Správajú sa rovnako aj v subjunktíve prítomnom:

#### Nepravidelné slovesá

coger	coja, cojas, coja, cojamos, cojáis, cojan
cruzar	cruce, cruces, cruce, crucemos, cruzéis, crucen
pagar	pague, pagues, pague, paguemos, paguéis, paguen
jugar	juegue, juegues, juegue, juguemos, juguéis, jueguen
dormir	duerma, duermas, duerma, durmamos, durmáis, duerman
preferir	prefiera, prefieras, prefiera, prefiramos, prefiráis, prefieran

Mnohé z nich nie sú tak nepravidelné, pokiaľ si pamätáte, že sa tvoria tak, že vezmete 1. osobu jednotného čísla oznamovacieho spôsobu prítomného času:

*hacer* → *hago* → *haga, hagas, haga, hagamos, hagáis, hagan*

Tento vzor dodržiavajú slovesá *tener, caer, decir, oír, poner, salir, traer, venir* a *ver*.

Niekoľko z nich má nepravidelný kmeň:

dar	dé, des, dé, demos, deis, den
estar	esté, estés, esté, estemos, estéis, estén
haber	haya, hayas, haya, hayamos, hayáis, hayan
ir	vaya, vayas, vaya, vayamos, vayáis, vayan
saber	sepa, sepas, sepa, sepamos, sepáis, sepan
ser	sea, seas, sea, seamos, seáis, sean

### 10.2 Subjunktív imperfekta

Existujú dve formy subjunktívu imperfekta. Používajú sa obe, avšak tvar *-ra* je o niečo bežnejší a niekedy sa používa ako alternatíva k podmieňovaciemu spôsobu.

Vezmite tvar pre 3. osobu množného čísla préterita bez koncovky *-ron* a pridajte nasledujúce koncovky:

compra -ron	comie -ron	subie -ron
comprara/se	comiera/se	subiera/se
compraras/ses	comieras/ses	subieras/ses
comprara/se	comiera/se	subiera/se
compráramos/semos	comiéramos/semos	subiéramos/semos
comprarais/seis	comierais/seis	subierais/seis
compraran/sen	comieran/sen	subieran/sen

Zmeny pravopisu, slovesá s zásadnou zmenou a nepravidelné slovesá sa riadia pravidlami pre tvar 3. osoby množného čísla préterita.

*hacer* – *hicieron* – *hiciera, hicieras*

*tener* – *tuvieron* – *tuviera, tuvieras*

*pedir* – *pidieron* – *pidiera, pidieras*

*dormir* – *durmieron* – *durmiera, durmieras*

*oír* – *oyeron* – *oyera, oyeras*



# Gramatika

## 10.3 Subjunktív perfekta a plusquamperfekta

Oba používajú pomocné sloveso *haber* a prídavné minulé.

- Perfektum používa subjunktív prítomný:  
*haya comprado, hayas comprado, haya comprado, hayamos comprado, hayáis comprado, hayan comprado*
- Plusquamperfektum používa subjunktív imperfekta:  
*hubiera/hubiese comido, hubieras/hubieses comido, hubieran/hubiesen comido, hubiéramos/hubiésemos comido, hubierais/hubieseis comido, hubieran/hubiesen comido*

## 10.4 Použitie subjunktívu

Subjunktív má v španielčine široké využitie, hlavne v nasledujúcich prípadoch.

- Keď sú v súvetí dve rôzne vety a podmet jednotného slovesa  
– ovplyvňuje druhý (so slovesami *conseguir, querer, permitir, mandar, ordenar, prohibir, impedir*)  
*Quiero que vengas a verme esta tarde.*  
– vyjadruje preference, mať rád/nemať rád (so slovesami *gustar, odiar, alegrarse*)  
*No me gusta que hagan los deberes delante de la tele.*  
– vyjadruje pocity strachu alebo ľútosť (s *temer* alebo *sentir*)  
*Temo que no vayan a poder hacerlo.*  
– vyjadrujte pochybnosť alebo možnosť (s *dudar, esperar, puede que*)  
*Dudamos que sea posible. Puede ser que venga mañana.*
- S neosobnými výrazmi s prídavnými menami  
*es importante que, es necesario que, es imprescindible que*  
*Es muy importante que tengas buena presencia en la entrevista.*
- Po výrazoch úmyslu/zámeru (s *para que, a fin de que*)  
*Hablamos en voz baja para que los niños siguiesen durmiendo.*
- Po výrazoch odkazujúcich na budúcu činnosť (s *en cuanto, antes de que* atď.)  
*Cuando vengas te lo explicaré.*
- Po výrazoch vzťahujúcich sa k ústupkom alebo podmienkam – s podmienkou že, ledaže/pokiaľ nie  
*Puedes acompañarme con tal de que te portes bien.*

- Vo vetách popisujúcich neexistujúce alebo neurčité podstatné meno  
*Buscamos una persona que pueda ayudarnos.*
- V hlavných vetách  
– po *ojalá* (kiež by)  
– po slovách označujúcich „snád“ (*tal vez, quizás*)  
– po *como si*  
– po *aunque* vo význame „i keď“ (ale nie „aj keď“)  
– v ustálených frázach  
*digan lo que digan, sea como sea, pase lo que pase*
- Po slovách končiacich na *-quiera* (-koľvek)  
*cualquiera, dondequiera*

Nezabudnite, že keď tvoríte zápornú vetu, vždy jej to dáva prvok pochybnosti:

*Creo que llegarán a tiempo*  
ale

*No creo que lleguen a tiempo*

Všimnite si poradie viet používajúcich subjunktív:

hlavné sloveso	sloveso v subjunktíve
prítomný budúci predbudúci rozkazovací zp.	prítomný alebo imperfektum
akýkoľvek iný čas (vrátane podmieňovacieho spôsobu)	imperfektum alebo plusquamperfektum

Výnimky

„Keby som mal robiť, čo vravíš“ = subjunktív imperfekta:

*Si hiciera lo que me dices*

„Keby som bol“ + prídavné minulé = subjunktív plusquamperfekta – *Si lo hubiera sabido*: „keby som to len býval vedel“

## 11 Rozkazovací spôsob

Rozkazovací spôsob sa používa pre dávanie príkazov a pokynov. Kladný tvar:

	tú	vosotros/ as	usted	ustedes
comprar	compra	comprad	compre	compren
comer	come	comed	coma	coman
subir	sube	subid	suba	suban

Nepravidelné slovesá v tvare *tú*:

*decir* → *di*    *hacer* → *haz*    *oír* → *oye*  
*poner* → *pon*    *salir* → *sal*    *saber* → *sé*  
*tener* → *ten*    *venir* → *ven*    *ver* → *ve*

Všimnite si, že zvrtné tvary v 2. osobe množného čísla vypúšťajú koncové *d*:

*levantad + os*    *levantaos*            *sentad + os*    *sentaos*

A v 1. osobe mn. čísla koncové *s*:

*levantémonos, sentémonos*

Výnimka: *irse*    *idos*

Záporné tvary sú rovnaké ako u subjunktívu prítomného.

	<b>tú</b>	<b>vosotros /as</b>	<b>usted</b>	<b>ustedes</b>
comprar no	compres	compréis	compre	compren
comer no	comas	comáis	coma	coman
subir no	subas	subáis	suba	suban

Všimnite si, že kladné a záporné tvary pre *usted* a *ustedes* sú rovnaké.

Pamätajte si použitie infinitívu pre udeľovanie neosobných záporných príkazov:

*No fumar*

Preusporiadajte vetu do činného rodu, avšak pamätajte na použitie priameho predmetového zámena:

*Dámelo en seguida.*

*No, no se lo des ahora; dáselo más tarde.*

## 12 Zvrtné slovesá

Zvrtné zámeno – *me, te, se, nos, os, se* – sa pripojuje na koniec tvaru infinitívu, gerundia a kladného príkazu, avšak umiestňuje sa pred všetky ostatné tvary.

- Právě zvrtné tvary sú činnosti robené sebe:  
*Me lavé la cara* (zvrtné)  
ale  
*Lavé el coche viejo de mi tío* (nezvrtné)
- Niektoré slovesá mierne menia svoj význam v zvrtnom tvare:  
*dormir* (spať) – *dormirse* (zaspať)  
*poner* (nosiť) – *ponerse* (obliecť sa)
- Niektoré slovesá majú zvrtný tvar, ale nezdá sa, že by mali pravý význam zvrtného slovesa:  
*tratarse de, quedarse, quejarse de*

- Použite zvrtné zámeno vo význame „seba/navzájom“:  
*Nos miramos el uno al otro.*
- Zvrtný tvar sa často používa, keď sa chceme vyhnúť trpnému rodu (viď. časť 13).

## 13 Trpný rod

Trpný rod sa v španielčine používa menej (než v angličtine) a väčšinou v písomnej forme.

Štruktúra je podobná českej.

Použite vhodný tvar slovesa *ser* a prídastie minulé, ktoré sa musí zhodovať s podstatným menom. Použite *por*, keď potrebujete dodať, kým je činnosť robená.

*La ventana fue rota por los chicos que jugaban en la calle.*

*La iglesia ha sido convertida en un museo.*

Existuje niekoľko spôsobov, ako sa vyhnúť použitiu trpného rodu v španielčine:

- Pre usporiadajte vetu do činného rodu, avšak pamätajte na použitie priameho predmetového zámena.
- Použitie zvrtného zámena *se*.
- Použite 3. osobu množného čísla so slovesom v činnom rode.  
*La iglesia, la convirtieron en museo.*  
*La iglesia se convirtió en museo.*  
*Convirtieron la iglesia en museo.*

## 14 Ser a estar

Obe tieto slovesá znamenajú „byť“, ale používajú sa pre označenie iných okolností.

- *Ser* označuje čas a trvalý stav alebo hodnotu, charakter alebo pôvod.  
*Son las cinco en punto. Hoy es martes 22 de noviembre.*  
*Es abogado y es muy bueno. Es de Madrid y es joven.*

Tiež sa používa v neosobných výrazoch a s prídastím minulým pre tvorenie trpného rodu.

- *Estar* označuje pozíciu a dočasnú situáciu, zdravotný stav alebo náladu.  
*Tus libros están encima del piano.*  
*Estás muy guapa hoy.*  
*Estoy contenta porque mi papá está mejor de la gripe.*

Označuje, keby došlo ku zmene.

*¿Está vivo o está muerto? Está muerto.*

*Mi hermano estaba casado pero ya está divorciado.*

# Gramatika

Používa sa s gerundiom pre tvorenie priebehových časov (viď časť 9.3 a 9.6).

- Niektoré prídavné mená sa môžu používať so *ser* alebo *estar*:

*Mi hermana es bonita.*

*Mi hermana está bonita hoy.*

Ale niektoré prídavné mená zjavne majú iný význam, keď sú použité so *ser* alebo *estar*:

<i>listo</i>	(chytří/pripravený)
<i>aburrido</i>	(nudný/znudený)
<i>bueno</i>	(prirodzene dobrý/niečo dobrého v dobe, kedy o tom hovoríme, napr. jedlo)
<i>cansado</i>	(únavný/unavený)
<i>malo</i>	(prirodzene špatný/niečo špatného v dobe, kedy o tom hovoríme, napr. nepoživatelný)
<i>nuevo</i>	(nový/v novom stave)
<i>vivo</i>	(živý/nažive)
<i>triste</i>	(nešťastný/smutný)

## 15 Niektoré slovesá často používané v 3. osobe

Podmetom je často pojem alebo vec v jednotnom alebo množnom čísle.

*gustar, encantar, interesar, molestar, preocupar, hacer falta*

*Me gustan las manzanas. Sí, me interesa mucho esa idea.*

*Nos hacen falta unas vacaciones.*

Ďalšie slovesá zahŕňajú tie, ktoré popisujú počasie:

*Llueve a menudo durante el mes de abril.*

*Nieva en lo alto de las montañas.*

*Hace sol casi todos los días.*

## 16 Neosobné slovesá

*Se* sa často používa na označenie všeobecného pojmu „jeden“ alebo „vy/my“ a k tomu, aby sme sa vyhlí použitiu trpného rodu.

*Aquí se habla inglés.* Tu sa hovorí po anglicky.

*Se prohíbe tirar basura.* Neodhadzujte odpadky.

*Se ruega guardar silencio.* Prosím udržiajte ticho.

*No se puede entrar.* Nevstupovať.

Iným užitočným neosobným výrazom je *hay que*:

*Hay que salir por aquí.* Musíte odísť tadiaľto.

## 17 Časové výrazy

*Hace* a *desde hace* sa používajú, keď hovoríme o činnosti, ktorá začala v minulosti a pokračuje do súčasnosti. Používajú sa s prítomným časom pre naznačenie, že činnosť stále trvá.

¿Desde cuándo vives aquí?

¿Desde hace cuánto tiempo estudias español? Estudio español desde hace un año.

Používajú sa tiež s imperfektom pre činnosti, ktoré sa stali v minulosti.

¿Cuántos años hacía que vivías allí? Hacía tres años que vivía allí.

## 18 Slovesá: rôzne

### 18.1 Niektoré užitočné výrazy s infinitívom

*Soler* sa používa iba v prítomnom čase a imperfekte pre označenie pojmu „obvykle“:

*Suelo levantarme temprano.*

*Acabar de* sa používa pre označenie „práve“:

*Acabo de entrar.*

*Ponerse a* sa používa pre označenie „začať niečo robiť“:

*Me pongo a estudiar.*

*Volverse a* sa používa pre označenie „robiť niečo znovu“:

*Vuelve a salir.*

*Tener que* sa používa pre označenie „musieť niečo robiť“:

*Tengo que cocinar.*

*Deber* sa používa pre označenie „musieť“:

*Debemos hablar en voz baja.*

### 18.2 Niektoré predložky + infinitív

*antes de: antes de comenzar* – pred začiatkom...

*después de: después de terminar* – po dokončení...

*al + infinitive: al entrar* – pri vstupe...

*en vez de: en vez de llorar* – namiesto plaču...

### 18.3 Užitočné výrazy s tener, dar a hacer

tener	dar (se)	hacer
cuidado		buen/mal tiempo
	las gracias	caso de
frío	la vuelta	daño
	los buenos días	
miedo	pena	cola
	cuenta de	las maletas
razón	prisa	lo posible
sed	un paseo	el papel de
sueño		
suerte		

## 19 Číslovky

### 19.1 Základné číslovky

Číslovka jedna a ďalšie číslovky končiace na *-uno* alebo *-cientos* sa zhodujú s podstatným menom, ktoré popisujú.  
*veintiuna mesas*

*Doscientos cincuenta gramos de mantequilla, por favor.*

*Uno* sa mení na **un** pred podstatným menom mužského rodu:

*un litro de leche*                      *veintiún niños*

*Ciento* sa mení na *cien* pred podstatnými menami mužského a ženského rodu a pred *mil* a *millones*:

*Cien gramos de tocino, por favor.*

*cien niñas*                      *cien mil*                      *cien millones*  
ale

*Ciento cincuenta gramos de salchichón.*

*Doscientos gramos de queso, por favor.*

### 19.2 Radové číslovky

*primero, segundo, tercero, cuarto, quinto, sexto, séptimo, octavo, noveno, décimo*

Od 11 (jedenásty) vyššie sa obvykle používajú základné číslovky.

*Carlos quinto* ale *Alfonso doce*

Radové číslovky sa zhodujú s podstatným menom:

*primero primera primeros primeras*

*último última últimos últimas*

*Primero* sa mení na *primer* a *tercero* na *tercer* pred podstatným menom mužského rodu:

*el primer piso del edificio* ale *el primero de enero.*

*Es el tercer viaje y la tercera vez que perdemos el tren.*

## 20 Prípony

Sú to koncovky, ktoré sa pridávajú k podstatným menám a niekedy prídavným menám a príslovkám pre pridanie zvláštneho dôrazu alebo odtieňa k ich významu.

- zdrobňujúce (deminutívne) – *-ito/a, -cito/a, -illo/a* – pridávajúci cit a znamenajú „malý“  
*¡Qué hombrecito tan lindo! Es un chiquillo pequeñito.*
- augmentatívne – *-azola, -ón/ona, -otota* – zdôrazňujú veľkosť niečoho  
*¡Qué golpazo dio a la puerta!*  
*Es un muchachón grandote.*
- pejoratívne – *-ucola, -ucho/a, -uzola* – musia sa používať opatrne, lebo môžu byť urážlivé!  
*¡Ay, qué gentuza tan feúca!*

## 21 Prízvuk a dôraz

Písané akcenty sa používajú z dvoch dôležitých dôvodov:

**1** Pre označenie hovorového prízvuku u slova, ktoré porušuje pravidlá pre prízvuk.

- Slovesá, ktoré končia na samohlásku, *-s* alebo *-n* majú prízvuk na predposlednej slabike.

Všetky slová, ktoré končia na spoluhlásku (inú než *-s* alebo *-n*) majú prízvuk na poslednej slabike.

Slová, ktoré sa neriadia týmito pravidlami, majú prízvuk označený písaným akcentom.

- Slová, ktoré majú vedľa seba dve samohlásky, majú prízvuk na „silnej“ samohláske (*a, e, o*) alebo pokiaľ sú obe samohlásky slabé (*i, u*), je prízvuk na druhej samohláske.

*paella, delicioso, tierra*

Pokiaľ sa slovo opäť neriadi týmto pravidlom, označuje sa prízvuk písaným akcentom.

*país, oír, continuo* (z *continuar*), *reúno* (z *reunir*)

**2** Pre zdôraznenie rozdielu medzi dvomi slovami.

*el* určitý člen                      *él* on

*tu* tvoj, môj                      *tú* ty

*mi* môj                              *mí* mňa

*si* ak, či                              *sí* áno

*se* sa                                  *sé* viem/buď (rozkazovací spôsob)

*aun* i, dokonca                      *aún* ešte

*solo* sám                              *sólo* len, iba

*hacia* smerom ku                      *hacía* robil/a/o

Pamätajte si, že všetky opytovacie, zvolacie a ukazovacie zámená majú akcent.

## 22 Tabuľka slovies

### Pravidelná slovesa

infinitív príčasie prítomné príčasie minulé	prítomný čas	rozkazovací spôsob	préteritum	imperfektum	budúci čas	podmieňovací spôsob	subjuntív
-ar comprar kúpiť comprando comprado	compro compras compra compramos compráis compran	compra compre	compré compraste compró compramos comprasteis compraron	compraba comprabas compraba comprábamos comprabais compraban	compraré comprarás comprará compraremos compraréis comprarán	compraría compraría compraría compraría compraría compraría	compre compres compre compremos compreís compren
-er comer jesť comiendo comido	como comes come comemos coméis comen	come coma	comí comiste comió comimos comisteis comieron	comía comías comía comíamos comíais comían	comeré comerás comerá comeremos comeréis comerán	comería comerías comería comeríamos comeríais comerían	coma comas coma comamos comáis coman
-ir subir stúpať subiendo subido	subo subes sube subimos subís suben	sube suba	subí subiste subió subimos subisteis subieron	subía subías subía subíamos subíais subían	subiré subirás subirá subiremos subiréis subirán	subiría subirías subiría subiríamos subiríais subirían	suba subas suba subamos subáis suban

### Slovesá so zásadnou zmenou

pensar	pienso piensas piensa pensamos pensáis piensan piensa piense pensad piensen pensando pensado		dormir	sintiendo sentido duermo duermes duerme dormimos dormís duermen duerme duerma dormid duerman durmiendo dormido
volver	vuelvo vuelves vuelve volvemos volvéis vuelven vuelve vuelva volved vuelvan volviendo vuelto		pedir	pido pides pide pedimos pedís piden pide pida pedid pidan pidiendo pedido
sentir	siento sientes siente sentimos sentís sienten siente sienta sentid sientan			

### Nepravidelné slovesá

infinitív	prítomný čas	budúci čas	préteritum	imperfektum	príčasie
dar dať	doy das da damos dais dan	daré darás dará daremos daréis darán	di diste dio dimos disteis dieron	daba dabas daba dábamos dabais daban	dando dado
decir rieť	digo dices dice decimos decís dicen	diré dirás dirá diremos diréis dirán	dije dijiste dijo dijimos dijisteis dijeron	decía decías decía decíamos decíais decían	diciendo dicho

## Tabuľka slovíes

## Nepravidelné slovesá (pokračovanie)

infinitív	prítomný čas	budúci čas	préteritum	imperfektum	príčastie
<b>estar</b> <i>býť</i>	estoy estás está estamos estáis están	estaré estarás estará estaremos estaréis estarán	estuve estuviste estuvo estuvimos estuvisteis estuvieron	estaba estabas estaba estábamos estabais estaban	estando estado
<b>haber</b> <i>mať</i> <i>(pomocné)</i>	he has ha hemos habéis han	habré habrás habrá habremos habréis habrán	hube hubiste hubo hubimos hubisteis hubieron	había habías había habíamos habíais habían	habiendo habido
<b>hacer</b> <i>robiť</i>	hago haces hace hacemos hacéis hacen	haré harás hará haremos haréis harán	hice hiciste hizo hicimos hicisteis hicieron	hacía hacías hacía hacíamos hacíais hacían	haciendo hecho
<b>ir</b> <i>ísť</i>	voy vas va vamos vais van	iré irás irá iremos iréis irán	fui fuiste fue fuimos fuisteis fueron	iba ibas iba íbamos ibais iban	yendo ido
<b>poder</b> <i>môcť</i>	puedo puedes puede podemos podéis pueden	podré podrás podrá podremos podréis podrán	pude pudiste pudo pudimos pudisteis pudieron	podía podías podía podíamos podíais podían	pudiendo podido
<b>poner</b> <i>dávať</i>	pongo pones pone ponemos ponéis ponen	pondré pondrás pondrá pondremos pondréis pondrán	puse pusiste puso pusimos pusisteis pusieron	ponía ponías ponía poníamos poníais ponían	poniendo puesto